

Ambitieniveau Nederlandse Krijgsmacht

Bijdrage Jan Grutters, algemeen directeur PAX, aan Rondetafelgesprek Defensie, 30 september 2015

1. Een politiek debat over het ambitieniveau van de Nederlandse krijgsmacht is een goede zaak. Dit debat moet over meer gaan dan over het beschikbare budget, om te voorkomen dat we van visieloze bezuinigingen overgaan op visieloze investeringen. Het ambitieniveau van de krijgsmacht moet in essentie worden bepaald door een politieke visie op de waarden en belangen die Nederland in de buitenland politiek wil verdedigen en daarnaast passen bij het beschikbare budget.
2. In onze politieke visie moet Nederland kiezen voor een krijgsmacht als robuuste stabilisatiemacht: een *protection force* die in staat is om - bij voorkeur in VN-verband - bij te dragen aan de beëindiging van gewapende conflicten en de bescherming van burgers in conflictgebieden. Deze keuze is verstandig, onvermijdelijk, verantwoordelijk én verantwoord.
 - ◆ *Verstandig* omdat geweld en repressie in de 'gordel van instabiliteit' dichtbij Europa niet enkel een bedreiging vormen voor de veiligheid van burgers daar maar ook voor burgers in Europa. Het enige duurzame antwoord op de huidige radicalisering en vluchtelingencrisis is het verbeteren van de human security van burgers in fragiele en falende staten. Dit vergt een geïntegreerde benadering die uitstekend past bij de ervaring en capaciteit van onze krijgsmacht.
 - ◆ *Onvermijdelijk* omdat een 'veelzijdig inzetbare' krijgsmacht niet duurzaam financierbaar is. De Rekenkamer concludeert in de validering van de nota 'In het belang van Nederland' dat er een kloof blijft bestaan tussen de (verlaagde) ambitie en de capaciteit van de krijgsmacht. De kloof tussen de ambitie van een veelzijdig inzetbare krijgsmacht en het budget dat daarbij hoort is onoverbrugbaar.
 - ◆ *Verantwoordelijk*, omdat Nederland zich heeft gecommitteerd aan "the responsibility to protect", de verantwoordelijkheid van staten om burgers te beschermen tegen oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid, etnische zuivering en genocide.
 - ◆ *Verantwoord*, omdat zo'n robuuste stabiliseringsmacht (ook volgens een onderzoek van Clingendael¹ uit 2013) de belangen van Nederland het beste zou dienen en ook nog de balans behoudt tussen de verschillende krijgsmachtonderdelen.

3. Positief is dat de politiek in Nederland doordrongen raakt van de noodzaak om te werken aan het voortzettingsvermogen van de krijgsmacht. Echter, juist het vast houden aan de keuze voor een veelzijdig inzetbare krijgsmacht brengt dit voortzettingsvermogen en operationele inzetbaarheid in gevaar, ook met de licht stijgende lijn in de begroting.
4. Wanneer we kijken naar de huidige uitdagingen in de wereld en de mogelijkheden voor Nederland om met militaire inzet een verschil te maken, valt een aantal zaken op:
 - ◆ Pleitbezorgers voor meer geld naar defensie wijzen naar de dreiging die uitgaat van Rusland. Deze dreiging moeten we zeker niet onderschatten. Het is essentieel dat de Baltische staten zich verzekerd weten van bescherming onder de NAVO-paraplu. Overigens is het in dat verband verstandig om meer aandacht te besteden aan de kwetsbare positie van Russische minderheden in de Baltische staten. Maar de NAVO blijft in alle opzichten superieur aan de Russische krijgsmacht. De Europese weerbaarheid tegenover Poetin wordt niet zo zeer bedreigd door een tekort aan defensie maar door een tekort aan politieke consensus en politieke wil binnen de zowel de NAVO als de EU om Poetin eensgezind tegemoet te treden.
 - ◆ In het Midden-Oosten is de internationale gemeenschap verdeeld en verlamd. Ook daar is de ruimte voor effectieve militaire interventie beperkt. Overigens is het goed om te beseffen dat de opkomst van ISIS niet de oorzaak maar het gevolg is van de crisis in het Midden Oosten. ISIS floreert ook op de puinhopen van mislukte militaire interventies.
 - ◆ De gordel van instabiliteit loopt ook door Afrika, waar conflict, armoede en slecht bestuur een voedingsbodem vormen voor terrorisme en internationale criminaliteit. Ook Nederland heeft direct belang bij het aanpakken van deze grondoorzaken van vluchtelingenstromen en migratie. Er is hier niet alleen sprake van urgentie maar ook van aantoonbare meerwaarde voor militaire bijdragen; een meerwaarde die goed aansluit bij de kenmerken van een robuuste stabilisatiemacht.
5. In lijn met de huidige bijdragen van Nederland in o.a. Mali en Zuid-Soedan zien wij dus ook in de komende tijd een meerwaarde voor de Nederlandse krijgsmacht in Afrika, bijvoorbeeld in het kader van VN vredesmissies.
6. Ongeacht waar en wanneer Nederland haar krijgsmacht in zou zetten is een aantal zaken van belang voor een succesvolle bijdrage aan internationale vrede en veiligheid:

- ◆ De bereidheid van meer Europese staten om financieel, materieel en personeel bij te dragen. Samantha Power, de Amerikaanse ambassadeur bij de VN, riep onlangs Europa op meer *peacekeepers* ter beschikking te stellen aan de VN en prees premier Rutte voor de Nederlandse bijdrage aan de missie in Mali.
 - ◆ De bereidheid om missies niet alleen te richten op de bestrijding van terrorisme (*state security*), maar juist op de veiligheid van burgers en de gemeenschappen waar zij deel van uitmaken (*human security*). Het winnen van vertrouwen van de bevolking is de kritische succesfactor, ook bij de bestrijding van terrorisme.
 - ◆ Het vermogen om door middel van een geïntegreerde benadering bij te dragen aan het adresseren van de onderliggende en vaak hardnekkige grieven van gemarginaliseerde bevolkingsgroepen.
7. PAX pleitte in 2010 in haar eigen toekomstverkenningen al voor meer investeringen in de krijgsmacht; de noodzaak daarvoor is evident. Als vredesbeweging onderkennen we het belang van investeringen in het voortzettingsvermogen, maar bijvoorbeeld ook in *special forces* en tactische transportcapaciteit voor bescherming van burgers in conflictgebieden. Maar we zijn niet overtuigd van de bijdrage van bijvoorbeeld de JSF, onderzeeboten of nucleaire wapens aan de bescherming van burgers. Nederland moet visie tonen en wapensystemen en onderdelen uitfaseren die niet passen bij het profiel van een robuuste stabilisatiemacht.
8. Ook extra investeringen in “de andere d’s” (*diplomacy* en *development*) zijn nodig, Minister Koenders nam hiertoe al een belangrijke stap met de recente versterking van het postennet, onder andere met een nadruk op burgerbescherming.
9. Wat betreft investeringen is PAX voorstander van de oprichting van een autonome en internationaal inzetbare Beschermings- en Stabilisatie eenheid (zie bijlage). Zo’n eenheid van 120 civiele politie, marechaussee en civiele experts zou binnen 30 dagen inzetbaar moeten zijn. Daarmee zou Nederland een zeer relevante bijdrage leveren aan het dichten van de ‘*security gap*’ die steeds optreedt in de transitie van structureel geweld naar toenemende veiligheid. Internationale pogingen om deze *security gap* te dichten, leggen doorgaans drie basale tekortkomingen bloot:
- ◆ Ten eerste een *deployment gap*: de (te) trage ontplooiing van eenheden en specialisten.
 - ◆ Ten tweede een *enforcement gap*: het onvermogen om de kloof tussen militaire dwang en basale rechtshandhaving te dichten.

◆ Ten slotte een *institutional gap*: het bestaan van een institutioneel vacuüm, vooral waar het gaat om veiligheid en rechtshandhaving

10. Concluderend: Het ambitieniveau van de krijgsmacht moet in essentie worden bepaald door een politieke visie op de waarden en belangen die Nederland in de buitenland politiek wil verdedigen. Dat vergt ook een politiek gemotiveerde keuze voor een krijgsmachtprofiel dat Nederland past en kan financieren. Er is momenteel met name in Afrika sprake van urgentie en aantoonbare meerwaarde voor Nederlandse militaire bijdragen vanuit de door ons voorgestelde robuuste stabilisatiemacht ten behoeve van bescherming van burgers. De regering moet bereid zijn om waar mogelijk overbodige wapensystemen uit te faseren en waar nodig te investeren in, wat PAX betreft, een krijgsmacht die burgers kan beschermen tegen oorlogsgeweld.

¹ http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20130200_clingendael_visie_krijgsmacht_toekomst.pdf